

ELECTRONIC JOURNAL OF FAMILY BUSINESS STUDIES

**SPECIAL ISSUE ON THE FINNISH FAMILY
FIRMS: THE ANNUAL SURVEY OF THE
FINNISH FAMILY FIRMS' ASSOCIATION**

**EDITOR OF THE ELECTRONIC JOURNAL OF
FAMILY BUSINESS STUDIES (EJFBS)**

Mr. Juha Kansikas (Editor) Kansikas@econ.jyu.fi
Ph.D. School of Business and Economics
University of Jyväskylä Finland
Tel. +358 (14) 260 3166

EDITORIAL BOARD OF THE EJFBS

Adjunct professor Annika Hall (Jönköping International Business
School, Sweden)
Prof. Frank Hoy (University of Texas at El Paso, USA)
Prof. Sabine Klein (European Business School, Germany)
Prof. Matti Koiranen (University of Jyväskylä, Finland, Chairman of the
Editorial Board)
Prof. Johan Lambrecht (EHSAL, Belgium)
Prof. Panikkos Poutziouris, (CIIM - Cyprus International Institute of
Management, Cyprus)
Prof. Pramodita Sharma (Wilfrid Laurier University, Canada)
Prof. Jill Thomas (The University of Adelaide, Australia)
Director Lorraine Uhlaner (Erasmus University of Rotterdam, The
Netherlands)
Prof. Alvaro Vilaseca (Universidad de Montevideo, Uruguay)

EDITORIAL NOTES

The aim of the EJFBS is to publish theoretical and empirical articles, case studies, and book reviews on family business topics. The EJFBS will be available with open access at the journal home page.

This issue is devoted to Finnish Family Firms' Association Annual Survey which is reported in this study. Results are only available in Finnish.

Call for Papers (including information for authors and submission format) can be found at the end of the EJFBS.

10 December 2008

Juha Kansikas
Editor, Electronic Journal of Family Business Studies
Kansikas@econ.jyu.fi
Tel. +358 (14) 260 3166

Juha Kansikas

**Professor of Entrepreneurship
School of Business and Economics
University of Jyväskylä
Finland**

Krista Elo-Pärssinen

Ph.D. Finnish Family Firms Association, Helsinki, Finland

PERHEYRITYKSET LUOVAT

UUDENTAVAA JA VASTUULLISTA OMISTAJUUTTA

Perheyritysten liitto ry:n Perheyritysbarometri 2008

Helsinki

SISÄLLYS

JOHDANTO	8
TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA YRITYS	9
1. Taloudellinen tilanne maassamme yleisesti	9
2 a. Suhdanteet yrityksen tärkeimmällä toimialalla	9
2 b. Vastaajien toimialaluokitus	10
3. Yritysten liikevaihto	10
4 a. Yritysten omavaraisuusaste	11
4 b. Omavaraisuusasteen jakautuminen	12
5 a. Yrityksen kansainvälinen liiketoiminta	12
5 b. Kansainvälisen liiketoiminnan osuus liikevaihdosta	13
6 a. Yritysten henkilöstön määrä (sisältäen määrä- ja osa-aikaiset)	13
6 b. Henkilöstön määrä keskimäärin	14
7. Yrityksen investoinnit kehittämiseen tai laajentamiseen	14
8 a. Yleiset yhteiskunnalliset olosuhteet perheyrittämiseen	15
8 b. Yleiset yhteiskunnalliset olosuhteet yrittämiseen yleensä	15
8 c. Yleiset yhteiskunnalliset olosuhteet yrityksen omistamiseen	16
9. Perheyrittäjyyden kannustimet	16
10. Perheyrittäjyyden esteet	17

PERHEYRITYKSEN OMISTAMINEN JA VEROTUS	19
11. Perheen ja suvun jäsenten osuus hallituksessa	19
12 a. Perheyritysten toimitusjohtajat	20
12 b. Perheyritysten hallitusten puheenjohtajat	20
13. Perheen tai suvun omistusosuus	21
14. Yrityksen jakamien osinkojen määrä	22
15. Verot ja veronluontoiset maksut 2007	23
16. Pääomatuloverotuksen kehittäminen	23
SUKUPOLVENVAIHDOS	24
17 a. Sukupolvenvaihdos yrityksen johdossa	24
17 b. Sukupolvenvaihdos yrityksen omistuksessa	24
18. Sukupolvenvaihdoksen haasteet	25
19. Perintö- ja lahjaverotus sukupolvenvaihdoksessa	26
20. a Perintö- ja lahjaverotuksen huojentaminen	26
20. b Perintö- ja lahjaverotuksen kehittäminen	27
21. Sukupolvenvaihdos ja jatkajat	27
22. Sukupolvenvaihdossuunnitelma	27

PERHE JA YRITYS	28
23. Perhe- ja sukuneuvosto	28
24. Valmennusohjelma	28
25. Suvun tai perheen arvoja ja toimintatapoja määrittelevä säädöstö (ns. Family Charter)	29
26. Perheen päätöksentekovalta	29
27. Perheen ja yritystoiminnan yhteensovittaminen	29
28. Perheen osaaminen kilpailukykytekijänä	29
PERHEYRITYSTEN LIITTO RY	
29. Perheyrittäjien liitto	30
30. Mihin Perheyrittäjien liiton tulee keskittyä tulevaisuudessa?	30
YHTEENVETO TULOKSISTA	31

JOHDANTO

Vuosittainen Perheyritysten liiton barometri toteutettiin yhdeksättä kertaa. Vertailevana aineistona raportti kertoo ainutlaatuisella tavalla perheyryksistä 2000-luvun Suomessa. Barometriin vastasivat Perheyritysten liitto ry:n jäsenyritykset, jotka arvioivat tulevaisuuttaan seuraavan kahden vuoden aikana aiheinaan toimintaympäristö ja yritys, perheyryksen omistaminen ja verotus, sukupolvenvaihdos sekä perhe ja yritys. Raportti perustuu tuloksia ja niiden jakaumia kuvaileviin tilastoihin.

Perheyrysten liiton barometriin vastasi marraskuussa 2008 100 jäsenyritystä. Kysely lähetettiin 300 perheyrykselle. Vastausprosenttia (33 %) voidaan pitää riittävänä siihen, että tulokset kuvaavat Perheyrysten liiton jäsenyritysten näkemyksiä heidän tulevaisuudestaan. Kyselyyn vastasi kooltaan 40 suurta perheyhtiötä (40 %), 24 keskisuurta perheyhtiötä (24 %) ja 24 pientä sekä 5 mikroperheyrystä (29 %).¹

Perheyrysten kokoluokissa vertailun lisäksi tuloksia arvioidaan toimialoittain teollisuuden, kaupan ja muiden palveluiden kesken. Tuloksia verrataan vuodesta 2000 alkaen kerättyihin barometrivastauksiin, jotka heijastavat perheyrysten näkemyksiä pitkällä aikavälillä perheyryttäjäydestä ja Suomen taloudellisesta kehittämisestä.

Jyväskylässä 10.12.2008

Juha Kansikas
Professori (ma), yrittäjäyys
Taloustieteiden tiedekunta,
Jyväskylän yliopisto

¹ Seitsemän yrityksen osalta tieto puuttui.

PERHEYRITYSBAROMETRI 2008

TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA YRITYYS

1. Taloudellinen tilanne maassamme yleisesti

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Paranee	38 %	10 %	31 %	45 %	35 %	18 %	13 %	13 %	3 %	3
Pysyy ennallaan	51 %	42 %	46 %	45 %	55 %	65 %	63 %	42 %	15 %	15
Heikkenee	11 %	48 %	23 %	10 %	10 %	17 %	24 %	45 %	82 %	82

Taloudellinen tilanne Suomessa huolestuttaa perheyriityksiä. 82 % perheyriityksistä kokee taloudellisen tilanteen heikkenevän tulevan kahden vuoden aikana Suomessa, kun viime vuonna vajaa puolet arvioi talouden heikkenevän Suomessa yleisesti. Kyseessä on suurin muutos yhdessä vuodessa (+ 44 vastaajaa viime vuoteen verrattuna) barometrin historiassa tässä kysymyksessä, mikä kuvaa taloudellisen suhdanteen äkillistä muutosta sekä Suomessa että globaalisti. Trendi oli sama kaikissa yritysten kokoluokissa. Keskisuuret ja suuret perheyriitykset (83 %) näkivät hieman useammin Suomen taloudellisen tilanteen heikkenevän yleisesti Suomessa kuin pienet yritykset (71 %). Erityisesti teollisuuden alan perheyriitykset näkivät taloudellisen tilanteen heikkenevän (87 %) hieman useammin kuin muiden palveluiden (79 %) tai kaupan (70 %) alan perheyriitykset.

2 a. Suhdanteet yrityksen tärkeimmällä toimialalla

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Paranevat	38 %	19 %	24 %	39 %	34 %	20 %	19 %	18 %	6 %	6
Pysyvät ennallaan	57 %	46 %	62 %	55 %	57 %	63 %	62 %	59 %	21 %	20
Heikkenevät	5 %	35 %	14 %	6 %	9 %	17 %	19 %	23 %	73 %	71

Suhdanteiden yrityksen tärkeimmällä toimialalla koettiin heikkenevän. Muutos viime vuosiin verrattuna on merkittävä, sillä kolme neljäsosaa näki toimialakohtaisen

kehityksen heikkenevän (+ 52 vastaajaa viime vuoteen verrattuna). Muutos viime vuosien barometreihin verrattuna on ollut hyvin jyrkkä. Keskisuuret yritykset (79 %) ja suuret yhtiöt (78 %) näkivät tilanteen hieman heikommaksi kuin pienet yritykset, joista kuitenkin yli puolet näki suhdanteiden heikkenevän tärkeimmällä toimialalla (67 %). Suhdanteet yrityksen tärkeimmällä toimialalla heikkenivät hieman useammin teollisuuden alan perheyriyksissä (97 %) kuin kaupan (70 %) tai muiden palveluiden alalla (42 %).

2 b. Vastaajien toimialaluokitus

	2006	2007	2008	2008n
Rakentaminen	5 %	6 %	4 %	4
Kauppa	15 %	18 %	20 %	20
Teollisuus	35 %	29 %	38 %	38
Muut palvelut	19 %	31 %	24 %	24
Ei tietoa	26 %	17 %	14 %	14

Yli kolmannes (38 %) vastanneista perheyriyksistä kuului teollisuuden toimialaan. Joka neljäs (25 %) edusti muita palveluita ja joka viides (20 %) palveluita. Verrattuna viime vuoteen Perheyriyksen liiton barometriin vastasi tänä vuonna suhteellisesti enemmän teollisuuden yrityksiä kuin viime vuonna.

3. Yrityksen liikevaihto

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Kasvaa	84 %	61 %	54 %	69 %	76 %	77 %	73 %	82 %	36 %	36
Pysyy likimain Ennallaan	16 %	38 %	38 %	25 %	24 %	18 %	23 %	14 %	34 %	34
Vähenee	0 %	1 %	7 %	6 %	0 %	5 %	4 %	4 %	30 %	30

Perheyriykset arvioivat taloudellisen tilanteen ja suhdanteiden tärkeimmällä toimialalla heikkenevän. Tästä huolimatta suurin osa perheyriyksistä kokee yrityksen liikevaihdon kasvavan (36 %) tai pysyvän likimain ennallaan (34 %). Yhä useampi perheyriyys (+ 27) arvioi liikevaihdon kuitenkin vähenevän kuin kasvavan (- 34) tai pysyvän ennallaan (+22) viime vuoteen verrattuna. Suuret perheyriytiöt (38 % suurista perheyriytiöistä) ja pienet perheyriykset (50 % pienistä perheyriyksistä) arvioivat

liikevaihdon kasvavan tulevan kahden vuoden kuluessa useammin kuin keskisuuret perheyrietykset (25 %). Yrityksen liikevaihdon arvioitiin kasvavan useammin muiden palveluiden (67 %) kuin kaupan (30 %) tai teollisuuden (26 %) alan perheyrietyksissä.

Barometriin vastanneiden perheyrietysten liikevaihdon keskiarvo kasvoi viime vuoteen verrattuna 90 miljoonasta eurosta 100 miljoonaan euroon.

Liikevaihto tilikaudella:

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Keskiarvo	112,7 M€	117,3 M€	75,02 M€	76,6 M€	90 M€	100 M€
Minimi	1,24 M€	1,24 M€	2 M€	1,4 M€	0,5 M€	0,22 M€
Maksimi	1 700 M€	1 700 M€	800 M€	1 600 M€	1 102 M€	1 900 M€
Mediaani	31 M€	32 M€	33 M€	22,5 M€	30 M€	30 M€
Vastaajia	77	77	50	58	76	90

4 a. Yrityksen omavaraisuusaste

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Kasvaa	37 %	52 %	52 %	36 %	55 %	48 %	20 %	20
Pysyy likimain ennallaan	54 %	42 %	37 %	50 %	41 %	41 %	60 %	59
Vähenee	9 %	6 %	11 %	14 %	4 %	11 %	19 %	19

Perheyrietysten omavaraisuusaste pysyy likimain ennallaan (+ 25 vastaajaa viime vuoteen verrattuna). Joka viides perheyrietytys arvioi yrityksen omavaraisuusasteen vähenevän tulevan kahden vuoden aikana (muutos + 10 vastaajaa). Yrityksen omavaraisuusaste kasvaa yhä harvemmassa perheyrietyksessä (muutos - 20 vastaajaa). Omavaraisuusasteen arvioidaan kasvavan joka viidennessä perheyrietyksessä. Yrityksen kokojen välillä ei ollut eroja omavaraisuusasteen kehittymisessä. Omavaraisuusaste kasvaa kaupan ja palveluiden perheyrietyksissä hieman useammassa perheyrietyksessä (25 %) kuin teollisuudessa (16 %).

4 b. Omavaraisuusasteen jakautuminen

Omavaraisuusasteen määrä	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007n
0-10 %	9 %	8 %	2 %	0 %	3 %	1 %	1
11-30 %	15 %	19 %	11 %	8 %	18 %	16 %	13
31-50 %	23 %	22 %	39 %	50 %	26 %	42 %	34
51-75 %	27 %	22 %	39 %	23 %	39 %	31 %	25
76-100 %	25 %	30 %	9 %	18 %	14 %	10 %	8

Alle puolet (41 %) vastanneista perheyrittäjistä omaa 51 % tai suuremman omavaraisuusasteen (- 6 vastaajaa viime vuoteen verrattuna). Yhä useamman perheyrittäjän omavaraisuusaste on välillä 31 – 50 % (+ 15 vastaajaa). Mitä pienempi perheyrittäjä oli kyseessä sitä isompi omavaraisuusaste oli.

5 a. Yrityksen kansainvälinen liiketoiminta

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008 n
Kasvaa	67 %	69 %	62 %	65 %	62 %	63 %	67 %	61 %	46 %	44
Pysyy likimain ennallaan	32 %	28 %	36 %	34 %	37 %	35 %	30 %	35 %	45 %	43
Vähenee	1 %	3 %	2 %	1 %	1 %	2 %	3 %	4 %	9 %	9

Perheyrittäjien kansainvälinen liiketoiminta ei juurikaan vähene tulevien kahden vuoden aikana. Perheyrittäjät arvioivat, että kansainvälinen liiketoiminta pysyy erityisesti likimain ennallaan tai kasvaa (91 % vastaajista). Kansainvälinen liiketoiminta kasvaa erityisesti suurissa perheyhtiöissä (45 % suurista yrityksistä) tai pienissä perheyrittäjissä (54 %) useammin kuin keskisuurissa perheyrittäjissä (38 %). Kansainvälinen liiketoiminta kasvaa tulevien kahden vuoden aikana useammin teollisuuden alan (50 %) ja muiden palveluiden (46 %) alalla kuin kaupan alalla, jossa kansainvälinen liiketoiminta pysyy likimain ennallaan (60 % vastaajista).

5 b. Kansainvälisen liiketoiminnan osuus liikevaihdosta

Kansainvälisen liiketoiminnan osuus liikevaihdosta	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2007n
0-10 %	9 %	6 %	41 %	51 %	39 %	44 %	38
11-30 %	20 %	23 %	24 %	21 %	22 %	26 %	22
31-50 %	20 %	20 %	9 %	8 %	7 %	10 %	9
51-75 %	25 %	26 %	13 %	10 %	19 %	12 %	10
76-100 %	26 %	26 %	13 %	10 %	13 %	8 %	7

Kansainvälisen liiketoiminnan osuus on yli puolet liikevaihdosta joka viidennessä perheyrytyksessä. Joka kymmenennessä perheyrytyksessä ei ole kansainvälistä liiketoimintaa, joka tuottaisi liikevaihtoa. Kooltaan suuret perheytytiöt saavat keskimäärin liikevaihdostaan enemmän kansainvälisen liiketoiminnan kautta kuin kooltaan pienemmät perheyrytykset. Teollisuuden alan perheyrytyksissä 36 % liikevaihdosta tulee kansainvälisen liiketoiminnan kautta vastaavan osuuden ollessa 18 % muiden palveluiden alalla ja 16 % kaupan alalla.

6 a. Yrityksen henkilöstön määrä (sisältäen määrä- ja osa-aikaiset)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Lisääntyy	40 %	42 %	23 %	29 %	35 %	32 %	32 %	51 %	19 %	19
Pysyy likimain ennallaan	54 %	48 %	65 %	52 %	54 %	55 %	58 %	39 %	50 %	49
Vähenee	6 %	10 %	12 %	19 %	11 %	13 %	10 %	10 %	31 %	31

Perheyrytysten henkilöstön määrä lisääntyy yhä harvemmassa perheyrytyksessä (- 23 vastaajaa viime vuoteen verrattuna). Perheyrytysten henkilöstö pysyy likimain ennallaan (muutos + 17 vastaajaa) tai vähenee (muutos + 23 vastaajaa). Puolet perheyrytyksistä arvioi, että tulevan kahden vuoden aikana henkilöstön määrä pysyy likimain ennallaan. Kooltaan pienet perheyrytykset (29 %) ja suuret perheytytiöt (20 %) arvioivat henkilöstön määränsä kasvavan useammin kuin keskisuuret yritykset (8 %). Muiden palveluiden alalla henkilöstön määrä lisääntyy puolessa vastanneista perheyrytyksistä teollisuudessa (55 %) ja kaupan aloilla (55 %) sen pysyessä ennallaan yli puolessa perheyrytyksiä.

6 b. Henkilöstön määrä keskimäärin

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Keskiarvo	512	470	338	585	412	380 henkilöä
Minimi	4	4	4	4	2	3 henkilöä
Maksimi	6 700	6 700	2 800	7 900	8 000	4 950 henkilöä
Mediaani	215	200	200	130	155	180 henkilöä
Vastaaajia	73	74	55	66	69	86

Vastanneissa perheyriyksessä työskenteli keskimäärin 380 henkilöä. Perheyriyksen henkilöstön lukumäärä vaihteli kolmen ja 4 950 henkilön välillä. Muiden palveluiden aloilla työskenteli keskimäärin 431, teollisuuden alalla 329 ja kaupan alalla 281 henkilöä.

7. Yrityksen investoinnit kehittämiseen tai laajentamiseen

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008 n
Kasvatavat	54 %	48 %	41 %	50 %	54 %	42 %	57 %	45 %	28 %	27
Pysyvät likimain ennallaan	44 %	43 %	44 %	46 %	41 %	45 %	36 %	49 %	47 %	46
Vähenevät	1 %	9 %	14 %	4 %	5 %	13 %	7 %	6 %	26 %	25

Perheyriyksen investoinnit pysyvät ennallaan (muutos +5 vastaajaa) lähes puolessa vastanneista yrityksistä. Joka neljännessä perheyriyksessä investoinnit kehittämiseen ja laajentamiseen vähenevät (+ 20 vastaajaa). Yhä useampi perheyriyksen kokee investointien vähenevän tai pysyvän likimain ennallaan tulevien kahden vuoden aikana. Perheyriyksen koon perustella vastauksissa ei ole eroja, vaan kaikissa kokoluokissa osa perheyriyksistä arvioi investointien kehittämiseen tai laajentamiseen kasvavan, pysyvän ennallaan tai vähenevän. Muiden palveluiden alat uskovat useammin investointien kasvamiseen (50 %) kuin kaupan (30 %) ja teollisuuden (13 %) alojen perheyriykset. Teollisuudessa arvioidaan useimmin investointien vähenevän (40 % vastaajista) kuin muilla toimialoilla.

8 a. Yleiset yhteiskunnalliset olosuhteet perheyrittämiseen muuttuvat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008 n
Myönteisemmiksi	54 %	56 %	53 %	59 %	52 %	59 %	45 %	60 %	20 %	20
Pysyvät ennallaan	43 %	42 %	39 %	32 %	33 %	40 %	51 %	40 %	68 %	67
Kielteisemmiksi	3 %	2 %	8 %	8 %	16 %	1 %	4 %	0 %	12 %	12

Yleisten yhteiskunnallisten olosuhteiden perheyrittämiseen koettiin pysyvän ennallaan (muutos + 33 vastaajaa) suurimmassa osassa perheyrittäjiä. Yhä useampi perheyrittäjä (muutos + 12 vastaajaa) arvioi olosuhteiden muuttuvan kielteisemmäksi perheyrittämistä kohtaan. Vain vuonna 2004 barometrin historian aikana suhteellisesti yhtä moni vastaajaa on arvioinut olosuhteiden huononevan. Vertailtaessa kokoluokittain suurimmat jakautumat sekä myönteisiä (29 % pienistä perheyrittäjistä) että kielteisiä (21 % pienistä) vastauksia olivat pienten perheyrittäjien keskuudessa. Ennallaan pysymiseen uskottiin erityisesti keskisuurissa (83 % keskisuurista) ja suurissa perheyrittäjissä (68 % suurista).

8 b. Yleiset yhteiskunnalliset olosuhteet yrittämiseen yleensä muuttuvat

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Myönteisemmiksi	46 %	44 %	54 %	48 %	57 %	36 %	48 %	25 %	25
Pysyvät ennallaan	52 %	46 %	40 %	42 %	38 %	60 %	51 %	62 %	61
Kielteisemmiksi	2 %	6 %	6 %	10 %	5 %	4 %	1 %	13 %	13

Perheyrittäjät näkivät yhteiskunnallisten olosuhteiden muuttuvan yrittämistä kohtaan kielteisemmiksi kuin viime vuonna (muutos + 12 vastaajaa). Suurin osa perheyrittäjistä näki olosuhteiden yrittämistä kohtaan pysyvän ennallaan (muutos 19 vastaajaa) pikemminkin kuin muuttuvan myönteisemmiksi (muutos - 15 vastaajaa). Pienet perheyrittäjät (33 %) arvioivat kehityksen myönteisimmäksi.

8 c. Yleiset yhteiskunnalliset olosuhteet yrityksen omistamiseen muuttuvat

	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Myönteisemmiksi	31 %	49 %	35 %	42 %	20 %	20
Pysyvät ennallaan	35 %	45 %	60 %	53 %	55 %	54
Kielteisemmiksi	34 %	6 %	5 %	5 %	25 %	25

Joka neljäs perheyritys näki yhteiskunnallisten olosuhteiden omistamista kohtaan muuttuvan kielteisemmiksi tulevan kahden vuoden aikana (muutos + 21 vastaajaa). Yli puolet perheyrityksistä näki edelleen olosuhteiden omistamista kohtaan pysyvän ennallaan (+ 10 vastaajaa) pikemminkin kuin muuttuvan myönteisemmiksi (muutos - 20 vastaajaa). Yritysten kokojen välillä ei ollut eroja vastauksissa.

9. Kolme tärkeintä asiaa, jotka kannustavat perheyrittäjyyteen

Perheyrittäjyyteen kannustavat erityisesti:

	2008**	2008	2007*	2006*	2005*
1. Itsenäisyys ja riippumattomuus	85	29 %	30 %	30 %	28 %
2. Mahdollisuus vaurastumiseen	55	19 %	23 %	22 %	23 %
3. Perinteen jatkaminen	51	17 %	19 %	21 %	17 %
4. Tarve itsensä toteuttamiseen	43	15 %	13 %	12 %	18 %
5. Hyvä liikeidea	24	8 %	8 %	7 %	7 %
6. Toimeentulon hankintatapa	20	7 %	6 %	6 %	6 %
7. Tapa työllistää itsensä	13	4 %	1 %	2 %	2 %
8. Ei muita toimeentulo- vaihtoehtoja	3	1 %	<1 %	0 %	1 %

* prosenttia kaikkien ”kyllä”-vastausten määrästä.

** otoskokona kaikkien ”kyllä”-vastausten määrä

Itsenäisyys ja riippumattomuus, mahdollisuus vaurastumiseen sekä perinteen jatkaminen kannustavat edelleen perheyrittäjyyteen vastaajia kuten aikaisempinakin vuosina. Itsenäisyys ja riippumattomuus koettiin keskisuurissa yrityksissä (96 %)

hieman tärkeämpänä kuin pienten yritysten (88 %) tai suurten yhtiöiden keskuudessa (78 %). Keskisuurissa ja pienissä yrityksissä mahdollisuus vaurastumiseen nousi kannustavammaksi kuin suurissa yhtiöissä. Tarve itsensä toteuttamiseen kannusti suurissa yhtiöissä (48 %) hieman enemmän kuin keskisuurissa (42 %) ja pienissä perhey yrityksissä (38 %). Kaupan alalla korostui (70 %) useammin perinteen jatkaminen kuin muiden palveluiden (46 %) tai teollisuuden (45 %) aloilla kannustimien muuten ollessa samankaltaisia toimialojen välillä.

10. Kolme eniten perheyrittäjyyttä estävää tai hankaloittavaa asiaa

Perheyrittäjyyttä hankaloittavat erityisesti:

	2008**	2008*	2007*	2006*	2005*
1. Verotus	63	23 %	21 %	20 %	17 %
2. Taloudellinen riski	61	22 %	21 %	19 %	20 %
3. Sukupolvenvaihdokseen liittyvät ongelmat	41	15 %	14 %	17 %	13 %
4. Henkilöstöön liittyvät taloudelliset ym. rasitteet	35	13 %	12 %	11 %	16 %
5. Yrittäjältä vaadittavat rahoitustakuut	21	7 %	6 %	7 %	7 %
6. Osaamisen riittämättömyys	20	7 %	6 %	4 %	8 %
7. Kateus	16	6 %	8 %	6 %	7 %
8. Sopivan jatkajan puuttuminen	14	5 %	8 %	8 %	6 %
9. Yrittäjien vähäinen arvostus	9	3 %	5 %	8 %	6 %

* prosenttia kaikkien ”kyllä”-vastausten määrästä.

** otoskokona kaikkien ”kyllä”-vastausten määrä.

Verotus, taloudellinen riski ja sukupolvenvaihdokseen liittyvät ongelmat hankaloittavat vastausten perusteella joka vuosi eniten perheyrittäjyyttä. Pienet perheyrietykset kokivat verotuksen hankaloittavan perheyrittäjyyttä (75 %) hieman useammin kuin keskisuuret (58 %) tai suuret (58 %) perheyhtiöt. Taloudellinen riski nähtiin hankaloittavaksi tekijäksi perheyrittäjyydessä keskisuurten perheyrietysten (71 %) keskuudessa useammin kuin suurten yhtiöiden (60 %) ja pienten yritysten (50 %)

keskuudessa. Suuret yhtiöt (50 %) ja pienet perheyrietykset (46 %) näkivät sukupolvenvaihdokseen liittyvät ongelmat hieman yleisempinä kuin keskisuuret perheyrietykset (33 %). Verotus oli hieman useammin kaupan alalla (75 %) perheyrietyttä hankaloittava tekijä kuin teollisuuden (58 %) ja muiden palveluiden aloilla (58 %). Sukupolvenvaihdokseen liittyvät ongelmat nousivat kaupan (55 %) ja teollisuuden (45 %) alojen osalta hieman korkeammiksi kuin muiden palveluiden alalla (42 %).

PERHEYRITYKSEN OMISTAMINEN JA VEROTUS

11. Perheen/suvun jäsenten osuus hallituksessa:

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008 n
Kasvaa	10 %	7 %	10 %	7 %	6 %	8 %	8
Pysyy ennallaan	73 %	88 %	80 %	84 %	86 %	84 %	84
Vähenee	17 %	5 %	10 %	9 %	8 %	8 %	8

Perheen tai suvun jäsenten osuus vastanneiden perheyritysten hallituksissa on vakaa. 84 % vastanneista perheyrityksistä arvioi, että osuus pysyy ennallaan hallituksessa. Vastauksissa ei ole eroja toimialojen ja erikokoisten perheyritysten välillä.

Perheen/suvun jäsenten osuus hallituksessa tällä hetkellä:

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Keskiarvo	68 %	63 %	62 %	64 %	66 %	65 %
Minimi	20 %	2 %	2 %	0 %	3 %	2 %
Maksimi	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Mediaani	60 %	60 %	60 %	60 %	60 %	60 %
Vastaajia	59	75	45	66	75	91

Perheen tai suvun jäsenten osuus vastanneiden perheyritysten hallituksissa on säilynyt tasaisena vuosien ajan. Yli puolet perheyritysten hallitusten jäsenistä on perheyrityksen omistavan tai siinä toimivan perheen tai suvun jäseniä.

12 a. Perheyrytyksessä on toimitusjohtajana

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008 n
Suvun / perheen jäsen	63 %	62 %	70 %	74 %	71 %	70 %	70 %	60 %	60
Ulkopuolinen Johtaja	37 %	38 %	30 %	26 %	29 %	30 %	30 %	40 %	40

Yli puolessa vastanneista perheyrytyksistä (60 %) on toimitusjohtajana suvun tai perheen jäsen. Barometrin historian aikana jakauma on säilynyt samankaltaisena perheyrytysten johdossa. Erityisesti keskisuurissa yrityksissä (75 %) ja pienissä yrityksissä (71 %) oli suvun tai perheen jäsen toimitusjohtajana useammin kuin kooltaan suurissa perheyrytyksissä (40 %). Muiden palveluiden (67 %) ja kaupan aloilla (65 %) oli hieman useammin perheyrytyksessä toimitusjohtajana suvun tai perheen jäsen kuin teollisuudessa (45 %).

12 b. Perheyrytyksessä on hallituksen puheenjohtajana

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008 n
Suvun / perheen jäsen	78 %	81 %	80 %	80 %	81 %	81 %	78 %	78
Ulkopuolinen johtaja	21 %	19 %	20 %	20 %	19 %	19 %	22 %	22

Vastanneissa perheyrytyksissä on ollut vuosien ajan useammin hallituksen puheenjohtajina suvun tai perheen jäsen (78 %) kuin ulkopuolinen johtaja. Erityisesti kooltaan keskisuurissa perheyrytyksissä (96 %) on suvun tai perheen jäsen hallituksen puheenjohtajana useammin kuin suurissa perheyrytyksissä (68 %).

13. Perheen/suvun omistusosuus yrityksessämme

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008 n
Kasvaa	1 %	2 %	4 %	8 %	1 %	8 %	4 %	4
Pysyy likimain ennallaan	95 %	93 %	96 %	87 %	93 %	88 %	94 %	93
Vähenee	3 %	5 %	0 %	5 %	5 %	4 %	2 %	2

Perheen tai suvun omistusosuus perheyrietyksissä säilyy likimain ennallaan, kuten aikaisempinakin vuosina. Yritysten kokojen ja toimialojen välillä ei ollut eroavaisuuksia.

Omistajien lukumäärä nyt:

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Keskiarvo	257	139	72	130	28	70
Minimi	1	1	1	1	1	1
Maksimi	12 000	4 000	1 100	4 300	1 100	4300
Mediaani	5	5	4,5	4	4	4
Vastaajia	86	93	76	56	78	95

Vastanneissa perheyrietyksissä oli keskimäärin 70 henkilöä omistajana vaihteluvälin ollessa 1 omistajasta 4 300:aan omistajaan. Suurissa perheyhtiöissä on keskimäärin 172, keskisuurissa 10 ja pienissä perheyrietyksissä 8 omistajaa.

Perheen/suvun omistusosuus nyt:

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Keskiarvo	89 %	91 %	93 %	93 %	93 %	95 %
Minimi	3 %	35 %	8 %	44 %	3 %	50 %
Maksimi	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Mediaani	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Vastaajia	87	76	52	45	75	89

Perheen tai suvun omistusosuus on säilynyt vuosien ajan keskimäärin samana vastanneissa perheyrietyksissä (95 % omistusosuus). Kyselyyn vastanneissa kooltaan

pienissä perheyrittäjissä suvun tai perheen omistusosuus oli 99 %, keskiuurissa 95 % ja suurissa perheyhtiöissä 92 %.

14. Yrityksen jakama osinkojen määrä

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Kasvaa	33 %	32 %	24 %	21 %	34 %	30 %	19 %	19
Pysyy ennallaan	59 %	62 %	51 %	52 %	60 %	62 %	53 %	52
Vähenee	7 %	16 %	25 %	27 %	6 %	9 %	28 %	28

Perheyrittäjien jakama osinkojen määrä pysyy ennallaan yli puolessa perheyrittäjästä (53 %). Osinkojen määrä vähenee hieman useammassa perheyrittäjässä (28 %) kuin kasvaa (19 %). Keskiuurissa perheyhtiöissä osinkojen jako kasvaa hieman useammassa perheyrittäjässä (21 %) kuin suurissa (18 %) perheyhtiöissä. Suurissa perheyhtiöissä osinkojen määrä pysyy ennallaan (58 %) hieman useammassa yrityksessä kuin keskiuurissa yrityksissä (42 %), joissa joka kolmannessa perheyrittäjässä osinkojen määrä laskee (38 %).

Minkä osuuden tuloksesta (verojen jälkeen) yritykset ovat kolmena viime vuonna keskimäärin jakaneet osinkoa?

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
0-10 %	35 %	7 %	11 %	13 %	19 %	23 %	29 %	25 %	21
11-30 %	34 %	40 %	27 %	33 %	39 %	34 %	42 %	40 %	34
31-50 %	24 %	22 %	18 %	27 %	35 %	29 %	24 %	32 %	27
51 % +	7 %	11 %	9 %	27 %	7 %	14 %	5 %	2 %	2

Viimeisen kolmen peräkkäisen vuoden aikana perheyrittäjät ovat jakaneet tuloksestaan osinkoa keskimäärin seuraavasti:

- 0-10% 25 % yrityksistä, 3 vastaajaa enemmän vuoteen 2007 verrattuna.
- 11-30% 40 % yrityksistä, 7 vastaajaa enemmän vuoteen 2007 verrattuna.
- 31-50% 32 % yrityksistä, 12 vastaajaa enemmän vuoteen 2007 verrattuna.
- yli 51% 2 % yrityksistä, 1 vastaajaa vähemmän vuoteen 2007 verrattuna.

15. Veroja ja veronluontoisia maksuja maksettiin v. 2007 seuraavasti:

	Työnantajasuoritukset	Työeläke	ALV	Kiinteistövero	Tulovero
Keskiarvo	5,0 M€	1,9 M€	5,2 M€	0,4 M€	41,0 M€
Minimi	0,009 M€	0,017 M€	0 M€	0 M€	0 M€
Maksimi	68,0 M€	19,0 M€	50,0 M€	10,0 M€	1 676,0 M€
Mediaani	1,0 M€	0,8 M€	1,4 M€	0,024 M€	0,55 M€
Vastaajia	41	40	35	32	42
Verotus yhteensä	189,1 M€	51,8 M€	178,3 M€	12,0 M€	1715,0 M€

Veroja ja veronluonteisia maksuja vastanneet perheyrietykset maksoivat v. 2007 keskimäärin seuraavasti:

- Työnantajasuorituksia: 5,0 M€ (vaihteluväli: 0,009 – 68,0 M€ ja yhteensä: 189,1,M€)
- Työeläkemaksuja: 1,9 M€ (vaihteluväli: 0,017 – 19,0 M€ ja yhteensä: 51,8 M€)
- Arvolisäveroja: 5,2 M€(vaihteluväli: 0 – 50,0 M€ja yhteensä: 178,3 M€)
- Kiinteistöveroja: 0,4 M€(vaihteluväli: 0 – 10,0 M€ja yhteensä: 12,0 M€)
- Tuloveroja: 41,0 M€(vaihteluväli: 0 – 1676,0 M€ja yhteensä: 1715,0 M€)

16. Pääomatuloverotusta on aiheellista kehittää

Kyselyyn vastanneet perheyrietykset arvioivat, että pääomatuloverotusta tulisi kehittää nostamalla verovapaan osingon osuutta (72 %) pikemminkin kuin tekemättä mitään (19 %) tai lähdeveron käyttöönnotolla (9 %). Tulos noudattaa vuosien 2005-2007 barometrien tuloksia.

SUKUPOLVENVAIHDOS

17 a. Sukupolvenvaihdos yrityksen johdossa

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008 n
Tulee ajankohtaiseksi seuraavan viiden vuoden kuluessa	32 %	29 %	29 %	21 %	33 %	36 %	38 %	46 %	56 %	53
En osaa/halua sanoa	5 %	7 %	6 %	16 %	16 %	13 %	13 %	10 %	4 %	4
Ei tule ajankohtaiseksi	63 %	64 %	65 %	63 %	51 %	51 %	49 %	44 %	40 %	38

Vastanneet perheyritykset jakautuivat lähes puoliksi enemmistöön (56 %), joissa sukupolvenvaihdos tulee ajankohtaiseksi yrityksen johdossa seuraavan viiden vuoden kuluessa, ja vähemmistöön (40 %), jossa sukupolvenvaihdos ei ole tulossa ajankohtaiseksi. Suurissa yhtiöissä sukupolvenvaihdos yrityksen johdossa oli hieman yleisemmin tulossa (55 % – 32 %) kuin keskiuurissa (50 % - 46 %) tai pienissä perheyrityksissä (46 % – 46 %). Teollisuuden alalla sukupolvenvaihdos yrityksen johdossa oli useammin ajankohtainen (63 %) kuin kaupan (45 %) tai muiden palveluiden (33 %) aloilla.

17 b. Sukupolvenvaihdos yrityksen omistuksessa

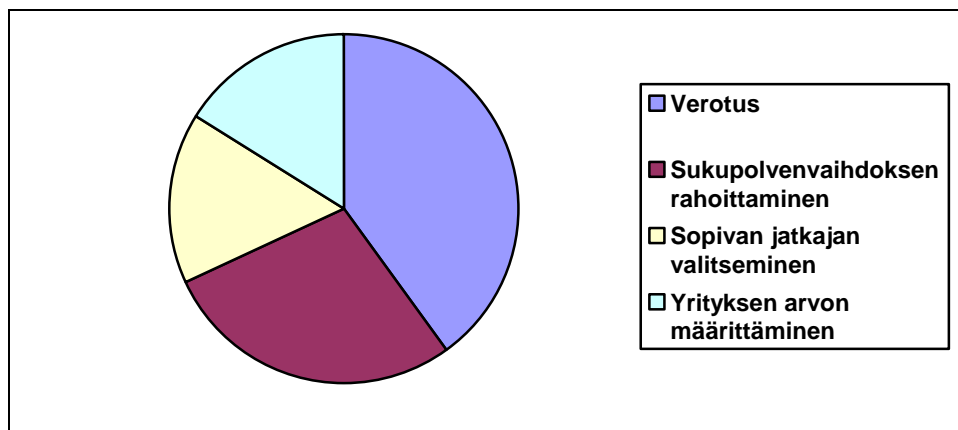
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Tulee ajankohtaiseksi seuraavan viiden vuoden kuluessa	32 %	29 %	39 %	39 %	47 %	38 %	45 %	44
En osaa/halua sanoa	8 %	21 %	18 %	8 %	14 %	21 %	22 %	21
Ei tule ajankohtaiseksi	60 %	50 %	43 %	53 %	39 %	41 %	33 %	32

Sukupolvenvaihdos yrityksen omistuksessa on yhä ajankohtaisempi (muutos + 14

vastaajaa). Lähes puolet perheyrittäjistä näki, että sukupolvenvaihdos on ajankohtainen yrityksen omistuksessa seuraavien viiden vuoden kuluessa. Kyselyyn vastanneissa pienissä perheyrittäjissä (58 % - 21 %) sukupolvenvaihdos omistuksessa oli ajankohtaisempi kuin keskisuurissa (50 % - 33 %) ja suurissa perheyhtiöissä (28 % - 40 %). Vastauksissa ei ollut toimialojen välillä eroja.

18. Sukupolvenvaihdoksen ollessa ajankohtainen kaksi suurinta haastetta tulevat olemaan

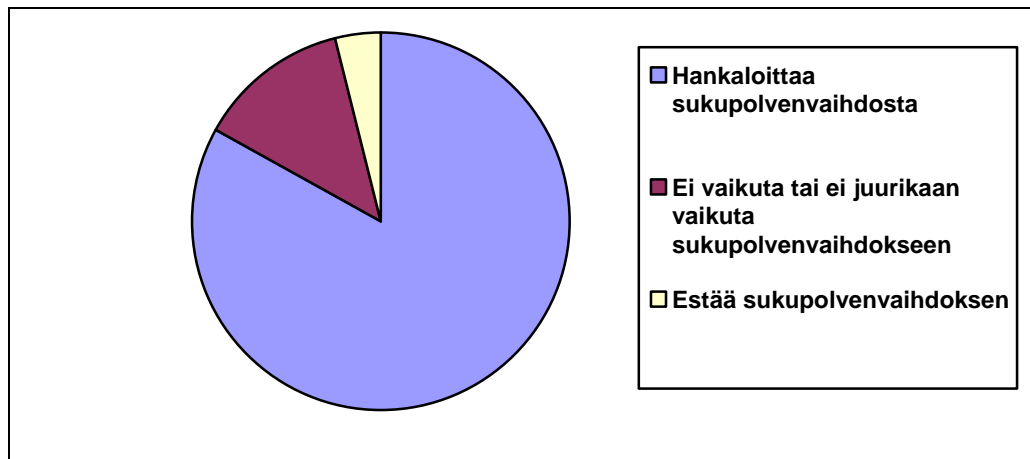
Suurimpia haasteita sukupolvenvaihdokselle arvioidaan olevan erityisesti verotus (40 %) ja sukupolvenvaihdoksen rahoitus (28 %). Lisäksi sopivan jatkajan valitseminen (16 %) sekä yrityksen arvon määrittäminen (16 %) voivat olla sukupolvenvaihdoksen haasteita.

Kuvio 1. Sukupolvenvaihdoksen haasteet.

19. Sukupolvenvaihdoksen ollessa ajankohtainen perintö- ja lahjaverotus

Perintö- ja lahjaverotus koetaan suurimmaksi sukupolvenvaihdosta hankaloittavaksi tekijäksi (83 %). Kuitenkin vain 4 %:a vastaajista oli sitä mieltä, että perintö- ja lahjaverotus estää kokonaan sukupolvenvaihdoksen toteuttamisen.

Kuvio 2. Perintö- ja lahjaverotus.

20.a Hallitus on esittänyt sukupolvenvaihdosten perintö- ja lahjaverohuojennusta muutettavaksi siten, että nykyistä huojennusta, joka myönnetään arvostamalla yrityksen varat 40 prosenttiin alennetaan 20 prosenttiin.

Enemmistö, 47 % perheyrittäjistä näki, että he tuntevat hallituksen esityksen, mutta eivät ole sen kannalla. Osa perheyrittäjistä tunsi hallituksen esityksen ja oli sen kannalla (39 %). Noin joka kymmenes (14 %) ilmoitti, että ei tunne hallituksen esitystä. (Yhteensä kysymykseen vastasi 91 perheyrittäjää).

20. b Perintö- ja lahjaverotuksen kehittäminen

Perheyrietykset arvioivat, että perintö- ja lahjaverotusta tulisi kehittää niin, että perintö- ja lahjaverot poistetaan puolisolta ja lapsilta (79 %) pikemminkin kuin kohdistamalla edelleen huojennuksia yritysvarallisuudelle (20 %). (Yhteensä kysymykseen vastasi 94 perheyritystä).

21. Jos sukupolvenvaihdos tulee ajankohtaiseksi

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Jatkaja löytyy perheestä/suvusta	77 %	83 %	83 %	98 %	88 %	81 %	66
Jatkajaa ei löydy perheestä/suvusta	23 %	17 %	17 %	2 %	12 %	19 %	16

Sukupolvenvaihdoksen tullessa ajankohtaiseksi kyselyyn vastanneet perheyrietykset löytävät jatkajan perheestä tai suvusta. Kooltaan pienissä perheyrietyksissä (75 %) jatkaja löytyy todennäköisemmin perheestä tai suvusta kuin keskisuurissa (67 %) ja suurissa perheyhtiöissä (53 %). Muiden palveluiden alalla (71 %) jatkaja löytyy hieman todennäköisemmin suvusta tai perheestä kuin kaupan (65 %) ja teollisuuden (55 %) aloilla.

22. Perheyrietyksessämme on sukupolvenvaihdossuunnitelma:

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
On	34 %	30 %	32 %	30 %	20 %	30 %	28
Ei ole	42 %	37 %	39 %	42 %	36 %	37 %	35
Asia on vireillä	24 %	33 %	29 %	28 %	44 %	33 %	31

Sukupolvenvaihdossuunnitelma on joka kolmannella perheyrietyksellä (muutos + 13 vastaajaa), lähes yhtä monen perheyrietyksen vastatessa asian ollen vireillä tai tarpeeton.

PERHE JA YRITYS

23. Perheyriityksessä on

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008 n
Perhe- tai sukuneuvosto	37 %	24 %	23 %	31 %	18 %	17 %	15 %	14 %	14
Perhe/suku ei ole organisoitunut	62 %	71 %	77 %	69 %	78 %	72 %	76 %	75 %	73
Asia on vireillä	-	-	-	-	5 %	11 %	10 %	10 %	10

Perhe- tai sukuneuvosto on edelleen lähes samassa määrässä perheyriityksiä kuin aikaisempina vuosina (muutos + 2 vastaajaa). Asia on edelleen vireillä joka kymmenennessä vastanneessa perheyriityksessä. Perhe- tai sukuneuvostoja on erityisesti suurissa perheyhtiöissä (30 %).

24. Perheyriityksessämme on valmennusohjelma tulevalle polvelle

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Kyllä	12 %	17 %	24 %	18 %	18 %	21 %	21 %	20
Ei ole	68 %	72 %	56 %	60 %	60 %	64 %	58 %	55
Asia on vireillä	19 %	11 %	19 %	22 %	22 %	15 %	21 %	20

Valmennusohjelma löytyy edelleen joka viidennestä perheyriityksestä, kuten aikaisempinakin vuosina. Hieman yli puolessa perheyriityksiä ei ole valmennusohjelmaa. Valmennusohjelmia oli erityisesti suurissa perheyhtiöissä (25 %).

25. Perheyriyksessä on suvun / perheen arvoja ja toimintatapoja määrittelevä säädöstö (ns. Family Charter)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2008n
Kyllä	18 %	14 %	13 %	30 %	18 %	23 %	17 %	19 %	18
Ei ole	71 %	70 %	80 %	55 %	71 %	61 %	74 %	69 %	66
Asia on vireillä	10 %	13 %	6 %	15 %	11 %	17 %	9 %	13 %	12

Toimintatapoja määrittelevä säädöstö löytyi joka viidennestä perheyriyksessä. Säädöstöjä on erityisesti suurissa perheyriyksissä (38 %).

26. Perheen päätöksentekovalta yritystoimintaan

Perheen päätöksentekovalta perheyriyksissä on yhä vakaampi viime vuosiin verrattuna. 88 %:a vastaajista näkee perheen päätöksentekovalan yritystoimintaan pysyvän ennallaan. 5 % näkee perheen päätöksentekovalan kasvavan ja vain 7 % vähenevän. Viime vuonna 73 % vastaajista katsoi perheen päätöksentekovalan säilyvän ennallaan.

27. Ristiriita perheen intressien ja yritystoiminnan tavoitteiden välillä

Ristiriidat perheen intressien ja yritystoiminnan tavoitteiden välillä pysyvät ennallaan (82 % vastaajista). 8 % uskoi ristiriitojen kasvavan ja 10 % vähenevän. Tulokset noudattavat viime vuosien tuloksia.

28. Perheen osaaminen yrityksen kilpailukykytekijänä

Perheen osaaminen on yhä tärkeämpi perheyriyksien kilpailutekijä. 90 % vastaajista näki perheen osaamisen perheyriyksien merkittävänä kilpailutekijänä kasvavan tai pysyvän sellaisenaan viime vuonna 84 % uskoessa samaan. Vain 10 % vastaajista koki, että perheen osaaminen yrityksen kilpailutekijänä heikkenee.

PERHEYRITYSTEN LIITTO RY

29. Perheyritysten liitto

Perheyritysten liitto on suoriutunut tehtävästään erinomaisesti tai hyvin (78 % vastaajista).

30. Mihin Perheyritysten liiton tulee keskittyä tulevaisuudessa?

Perheyritykset, jotka vastasivat kyselyyn, näkevät että Perheyritysten liiton tulisi keskittyä erityisesti edunvalvontaan (80 % vastaajista, 80), seuraajasukupolven tehtäviin (47 % vastaajista, 47), perheyrityksen imagoon (39 %, 39), perheyritystutkimuksen edistämiseen (13 %, 13) ja yhdessäoloon ja sosiaalisiin tapahtumiin (13 %, 13). Tulokset ovat samankaltaisia kuin viime vuonna: edunvalvonnan ja seuraajasukupolven tehtävien katsotaan olevan Perheyritysten liitolle tärkeitä tehtäviä.

YHTEENVETO TULOKSISTA

Perheyritysten liiton barometrin 2008 tuloksiin perustuen voidaan esittää johtopäätöksenä seuraavaa siitä, miten kyselyyn vastanneet perheyritykset näkevät tulevaisuudennäkymät seuraavan kahden vuoden aikana:

- a. Perheyritykset arvioivat taloudellisen tilanteen heikkenevän yleisesti Suomessa sekä heille tärkeimmällä toimialalla.
- b. Perheyritysten liikevaihto kasvaa tai pysyy likimain ennallaan.
- c. Perheyritysten omavaraisuusaste pysyy likimain ennallaan.
- d. Perheyritysten kansainvälinen liiketoiminta kasvaa tai pysyy likimain ennallaan.
- e. Perheyritysten henkilöstön määrä (sisältäen määrä- ja osa-aikaiset) pysyy likimain ennallaan.
- f. Perheyritysten investoinnit kehittämiseen tai laajentamiseen kasvavat tai pysyvät likimain ennallaan.
- g. Yleiset yhteiskunnalliset olosuhteet perheyrityksen yrittämistä ja omistamista kohtaan pysyvät ennallaan.
- h. Itsenäisyys, riippumattomuus, mahdollisuus vaurastumiseen ja perinteen jatkaminen kannustavat perheyritykseen.
- i. Perheyritystä hankaloittavat verotus, taloudelliset riskit ja sukupolvenvaihdokseen liittyvät ongelmat.
- j. Perheen tai suvun jäsenten rooli perheyrityksen toimitusjohtajina, omistajina, hallituksen puheenjohtajina ja hallituksen jäseninä on vakaa.

- k. Perheyriysten jakama osinkojen määrä pysyy ennallaan.

- l. Perheyriysten mukaan pääomatuloverotusta tulisi kehittää nostamalla verovapaan osingon osuutta.

- m. Sukupolvenvaihdos johdossa on ajankohtainen yli puolessa perheyriyksiä, ja omistuksessa lähes puolessa perheyriyksiä.

- n. Sukupolvenvaihdosten suurimpia haasteita ovat perintö- ja lahjaverotus sekä sukupolvenvaihdoksen rahoitus.

- o. Perheyriysten mukaan perintö- ja lahjaverotusta tulisi kehittää niin, että perintö- ja lahjaverot poistetaan puolisolta ja lapsilta.

- p. Perheyriytkset, joissa sukupolvenvaihdos on ajankohtainen, löytävät jatkajan perheestä tai suvusta.

- q. Erityisesti kooltaan suurissa perheyhtiöissä on perhe- tai sukuneuvosto, valmennusohjelma tulevalle sukupolvelle sekä perheen tai suvun arvoja määrittelevä säädöstö (ns. Family Charter).

CALL FOR PAPERS

Electronic Journal of Family Business Studies (EJFBS) will publish online theoretical and empirical articles, book reviews and case studies on family business research. Publication will be available with open access worldwide at the website of the Library of University of Jyväskylä.

EJFBS will be published by the University of Jyväskylä (Finland, Europe). It will be a channel to report the latest results on Family Business research after a double-blind review process.

The aims of the e-publication are to:

- 1) Publish multidisciplinary research on Family Enterprise and Family Business themes
- 2) Stimulate discussion on Family Business research
- 3) Support the goals of the international Family Business research community
- 4) Publish first-class case studies on Family Firms (Including research-based teaching cases)
- 5) Activate universities to write and publish Family Business research
- 6) Activate social discussion on the future of Family Firms and Family Business research
- 7) Reduce the delay of printing between the acceptance of the manuscript and its publication.

It is expected that the studies have been completed. EJFBS is not a forum to publish works-in-progress-type results. However, innovative explorative studies are more than welcome.

You can submit your paper by e-mail as a WORD document to EJFBS contact person:

Mr. Juha Kansikas (Editor) Kansikas@econ.jyu.fi
Ph.D. School of Business and Economics
University of Jyväskylä Finland
Tel. +358 (14) 260 3166

HOW TO SUBMIT YOUR ARTICLE TO ELECTRONIC JOURNAL OF FAMILY BUSINESS STUDIES?

You can submit your article only by e-mail (word, saved in doc. or rtf. format) to editors of the EJFBS. Please follow these following style guidelines in your paper.

SUBMISSIONS

We are looking for

- Scientific, theoretical and empirical, qualitative and quantitative articles on family business research
- Case studies on family businesses and families
- Book reviews on latest family business publications
- Summaries of family business PhD thesis
- Speeches or statements on family business politics in different countries

All research articles will go through a double blind review. Early submissions are encouraged, because revision takes time. Based on the recommendations Editors of EJFBS decide together whether the article should be published, revised or rejected.

EJFBS AWARD

There will be given the first EJFBS award for the best research paper. EJFBS award is given to high quality research paper that has got unique value and contribution for the international family business research.

COPYRIGHT POLICY

The journal is managed by University of Jyväskylä (JyU) and the Library of JyU. Each author, by submitting a paper to us, gives EJFBS the right to publish, revise or reject the article. The copyright of the publication and published articles belongs to EJFBS and the editors of the journal. Readers have got the right to download, save and print the article for study, but not for distribution or reproduction. All authors should follow copyright law. Authors must represent that the submissions are original and unpublished, unless mentioned otherwise. After the manuscript is accepted, Editors require the corresponding author to return a copyright agreement to EJFBS.

SUBMISSION REQUIREMENTS TO ELECTRONIC JOURNAL OF FAMILY BUSINESS STUDIES

- Abstract should not be more than 200 words.
- Maximum pages: 20 (incl. all appendices) Format: Word (doc. or rtf.)
- Margins: top margin 2 cm, bottom margin 2 cm, left margin 3 cm, right margin 3 cm
- Font: Times New Roman 12 pt
- Spacing: single spaced
- Headings: Section headings with 12 pt, bold
- Coversheet can include the title of the topic and contact info and names of all authors.
- Please define the corresponding author/authors clearly at the first page. Authors should not appear anywhere else in the article.
- Do not use any page numbers.
- Write a list of references at the end of the paper. Example on style of the references:

Astrachan, J. , Keyt, A. , Lane, S., and McMillan, K. 2004. The Loyola Guidelines for Family Business Board of Directors, In Tomaselli, S. & Melin, L. Research Forum Proceedings. Family Firms in the Wind of Change. FBN 2004. pp. 7-21.

Kotey, B. 2003. Goals, Management Practices, and Performance of Family SMEs, International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research, Vol. 11, No. 1, pp. 3-24.

Neubauer, F., and Lank, A.G. 1998. The Family Business and Its Governance for Sustainability. MacMillan: London.

Example of submission requirements (as word and adobe acrobat documents) www.jyu.fi/econ/ejfbs